

НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ПО МЕТЕОРОЛОГИЯ И ХИДРОЛОГИЯ
БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

МЕСЕЧЕН

Б Ю Л Е Т И Н

ОКТОМВРИ, 2010

СОФИЯ

УВАЖАЕМИ СПЕЦИАЛИСТИ И РЪКОВОДИТЕЛИ,

Вие разполагате с поредния месечен хидрометеорологичен бюлетин. В него е направен месечен обзор на основни процеси и явления от метеорологична, агрометеорологична, хидрологична и екологична гледна точка за територията на страната. Оперативната информация, набираема от националната мрежа на НИМХ, дава възможност за бърза и обща преценка на влиянието на тези явления и процеси върху различни сфери на икономиката и обществения живот, за вземане на оптимални управленски решения и повишаване на икономическата полза от стопанската дейност и комфорта на живота.

Месечният бюлетин се публикува в ИНТЕРНЕТ на адрес: <http://www.meteo.bg>.

Подходяща информация за изследователски, юридически и бизнес цели, преминала през стандартен контрол, може да се получи чрез официална заявка до НИМХ, дадена на същия адрес.

НАЦИОНАЛНИЯТ ИНСТИТУТ ПО МЕТЕОРОЛОГИЯ И ХИДРОЛОГИЯ

е основно оперативно и научноизследователско звено при БАН в областта на метеорологията и хидрологията с предмет на дейност:

- метеорологични, агрометеорологични и хидрологични информации, данни и анализи за химическото и радиоактивното замърсяване на въздуха и водите;
- краткосрочни, средносрочни и месечни прогнози на времето и водите и фенологичното развитие и формиране на добиви от земеделските култури;
- изследвания по физика на облаците, валежите и опасните явления от хидрометеорологичен произход;
- обезпечаване с научно-приложни изследвания, експерименти, разработки и методики на различни дейности в селското стопанство, транспорта, енергетиката, строителството, туризма, проектирането, водното стопанство, търговията, екологията, гражданската защита и други изследователски работи в областта на природните и инженерните науки;
- експертни оценки и експертизи при неблагоприятни хидрометеорологични явления, климатични аномалии и екстремуми;
- обучение за степен "Доктор", специализанти и дипломанти в сферата на компетентност на НИМХ.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ПРЕГЛЕД НА ВРЕМЕТО

I.1. Синоптична обстановка

I.2. Температура на въздуха

I.3. Валежи

I.4. Силен вятър

I.5. Облачност и слънчево греене

I.6. Слани

I.7. Особени метеорологични явления

II. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВАТА, ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ И ХОД НА ПОЛСКИТЕ РАБОТИ

III. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА

IV. СЪСТОЯНИЕ НА РЕКИТЕ

V. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ

VI. СЪОБЩЕНИЯ

I. ПРЕГЛЕД НА ВРЕМЕТО

1. СИНОПТИЧНА ОБСТАНОВКА

1–2.X Над Северна Европа има обширен и мощен антициклон, на Балканите се осъществява зонален пренос. Времето е спокойно, без валежи, с разкъсана облачност и температури, около и малко по-ниски от обичайните.

3–4.X Антициклонът се усилва и центърът му се премества на югоизток, към централната част от Европейска Русия. Активизира се стар циклон над южната част на Украйна и Крим, задълбава и се връща на запад към Балканите. Преносът се обръща от североизток. Има повече облачност, на места превалявания, предимно слаби, дневните температури се понижават.

5–8.X Страната попада под влиянието на този циклон, който пренася студени въздушни маси от север–североизток и понижават чувствително температурите, особено дневните. Валежите са по-значителни и повсеместни на 5 и 6.X.

9–13.X Циклонът се изтегля на изток–североизток, налягането се повишава и се изгражда гребен при земята от запад–северозапад, но във високите слоеве на атмосферата се пренася топъл въздух от югозапад и юг. Над Източна България на 9 и 10.X има повече облачност и валежи, а над Западна се установява ясно и тихо време, при което минималните температури са близки до 0 °C и се образуват слани. На 12 и 13.X се приближава долина с топъл фронт към западните райони, където има повече облачност, на места със слаби превалявания и минималните температури се повишават.

14–21.X Над Балканите и централното Средиземноморие се блокира обширна област на ниско налягане. В нея се формират няколко циклонални вихри, преминаващи и над България. Създава се валежна обстановка, като валежите са слаби до умерени, но сумарно на места количествата са значителни. Температурите са с малки колебания в денонощния си ход и средните са по-ниски от обичайните. Само на 19.X, в топлия сектор на циклона, в районите чувствителни на южен вятър (който временно се усилва), дневните температури са по-високи. През последните два дни, с изтеглянето на циклона на север и бързия ръст на налягането след последния студен фронт, валежите чувствително намаляват като обхват и количество.

22–25.X Налягането над България е относително високо, баричното поле е почти без градиент. Времето е почти тихо, ясно и слънчево, със сутрешни мъгли и доста ниски минимални температури.

26–28.X Над страната преминава поредният средиземноморски циклон, с валежи, значителни като количество в Южна България. В тила му от север нахлува студен въздух и на 27.X на места в Предбалкана и по високите котловинни полета на Западна България валежът е от сняг, с образуване на незначителна снежна покривка.

29–31.X Налягането отново се повишава, а градиентът значително отслабва. Времето е спокойно и слънчево, с много ниски минимални температури, сутрешни мъгли и температурни инверсии.

Метеорологична справка за месец октомври 2010 г.

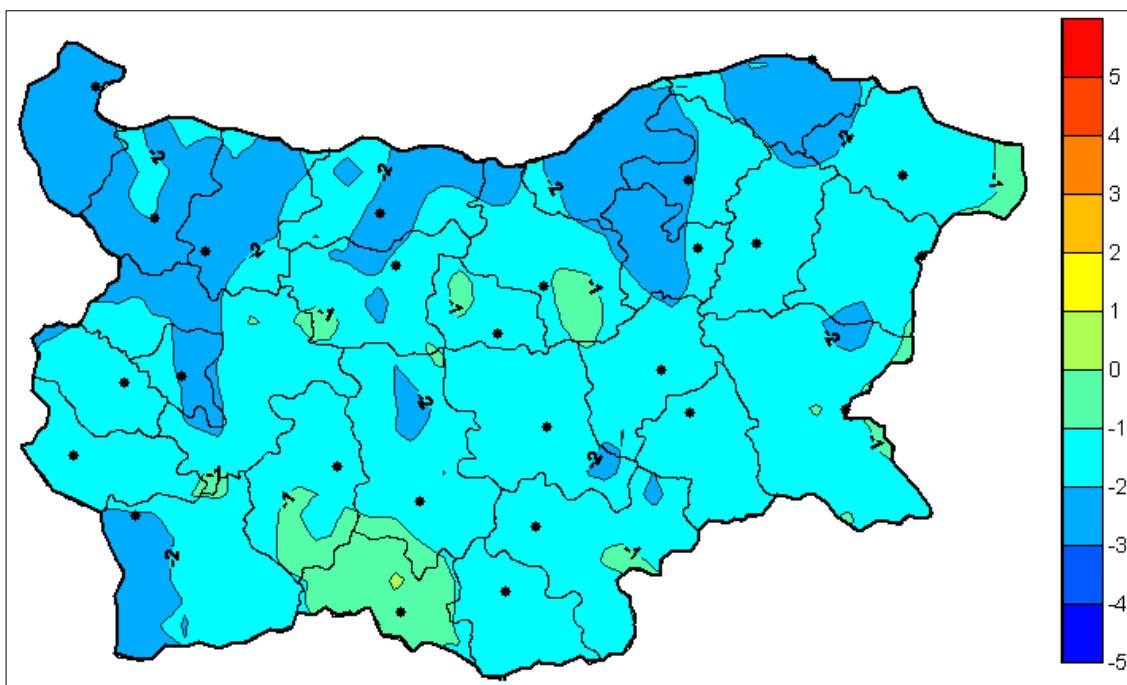
Станция	Температура на въздуха (°C)						Валеж (mm)				Брой дни с			
	Т _{ср.}	ΔТ	Т _{макс}	дата		Т _{мин}	сума	Q/Qn (%)	макси - мален	дата	количество валеж (mm)		вятър ≥14m/s	гръм. бури
				дата	дата						≥1	≥10		
София	8.7	-2.0	19.7	2	-2.8	30	90	256	21	28	15	2	0	1
Видин	8.6	-2.6	19.5	1	-3.8	29	123	333	37	19	12	5	0	0
Монтана	9.6	-1.9	19.5	1	-0.8	29	92	243	25	7	12	3	0	0
Враца	8.9	-2.9	18.6	2	-3.0	29	120	246	23	7	12	5	0	0
Плевен	9.8	-2.2	20.0	2	-1.6	30	72	211	16	6	11	3	3	0
В.Търново	10.5	-1.2	22.5	19	-3.0	30	44	115	11	6	8	1	0	1
Русе	10.2	-2.5	20.0	11	-1.0	31	60	199	26	19	10	2	2	0
Разград	9.1	-2.1	19.4	19	-0.3	29	40	130	12	19	6	2	0	0
Добрич	9.7	-1.0	20.7	19	-4.4	30	61	180	19	10	10	3	10	1
Варна	11.9	-1.4	20.8	17	1.0	30	78	215	30	19	12	2	6	1
Бургас	12.7	-1.1	23.2	19	1.7	31	72	160	16	21	11	1	6	2
Сливен	11.2	-1.4	21.8	19	-1.0	30	79	203	22	19	11	2	4	1
Кърджали	10.8	-2.0	22.0	17	-3.4	30	130	231	27	14	14	4	5	0
Пловдив	10.8	-1.6	22.0	1	-2.4	30	117	377	36	28	14	4	0	1
Благоевград	10.3	-2.0	22.0	2	-2.4	30	126	316	24	28	15	5	1	0
Сандански	12.3	-2.1	24.8	2	-0.7	30	150	418	56	28	14	6	1	1
Кюстендил	9.5	-1.6	21.6	2	-4.4	30	117	292	24	28	14	6	0	0

ΔТ – отклонение от месечната норма на температурата; Q/Qn – процентно отношение на месечната валежна сума спрямо нормата. Нормите са изчислени по данни за периода 1961–1990 г.

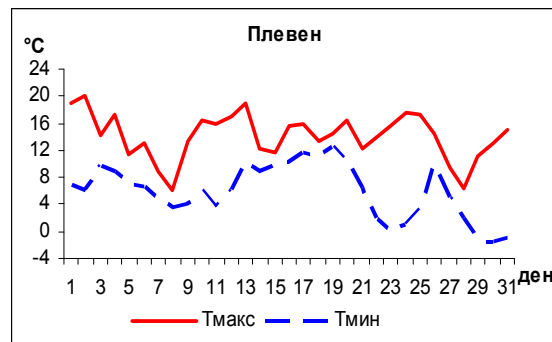
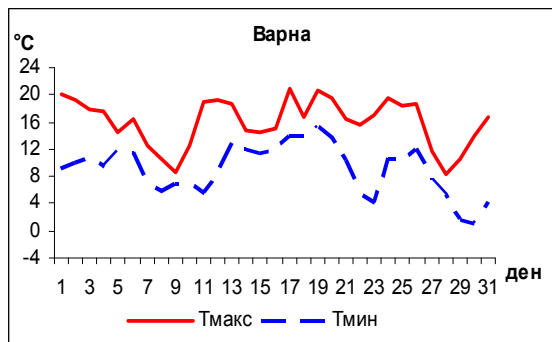
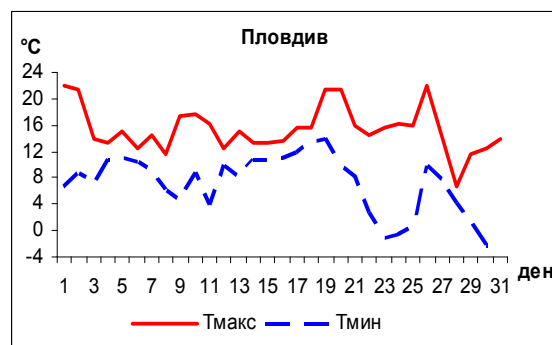
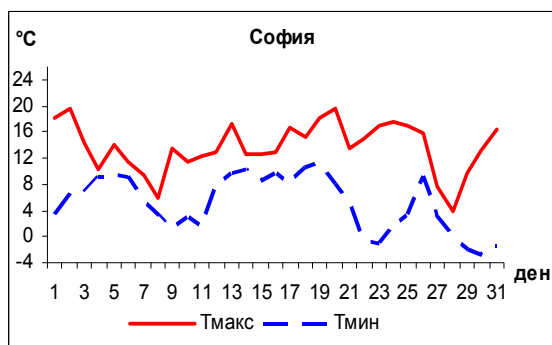
2. ТЕМПЕРАТУРА НА ВЪЗДУХА

През октомври 2010 г. средните месечни температури са главно между 9 и 13 °С. По високите полета на Западна България, Предбалкана и в планинските райони по местата с надморска височина над 500 m средните месечни температури са между 6.6 и 9 °С. По планинските върхове средните месечни температури са

Температура на въздуха – отклонение от климатичната норма (°С) през октомври 2010 г.

Температура на въздуха (°С) през октомври 2010 г.

между -1.7 и 4.4 °C. Месец октомври е най-топъл в Ахтопол (средна месечна температура 13.1 °C) и най-студен в Самоков (средна месечна температура 6.6 °C). В по-голямата част от страната средните месечни температури имат отклонение от нормата за октомври между -2.9 и -0.9 °C. В планините, в част от станциите в Предбалкана в областите Ловеч, Велико Търново и Габрово и по Черноморието средните месечни температури имат отклонение от нормата за октомври между -0.9 и 0.1 °C.

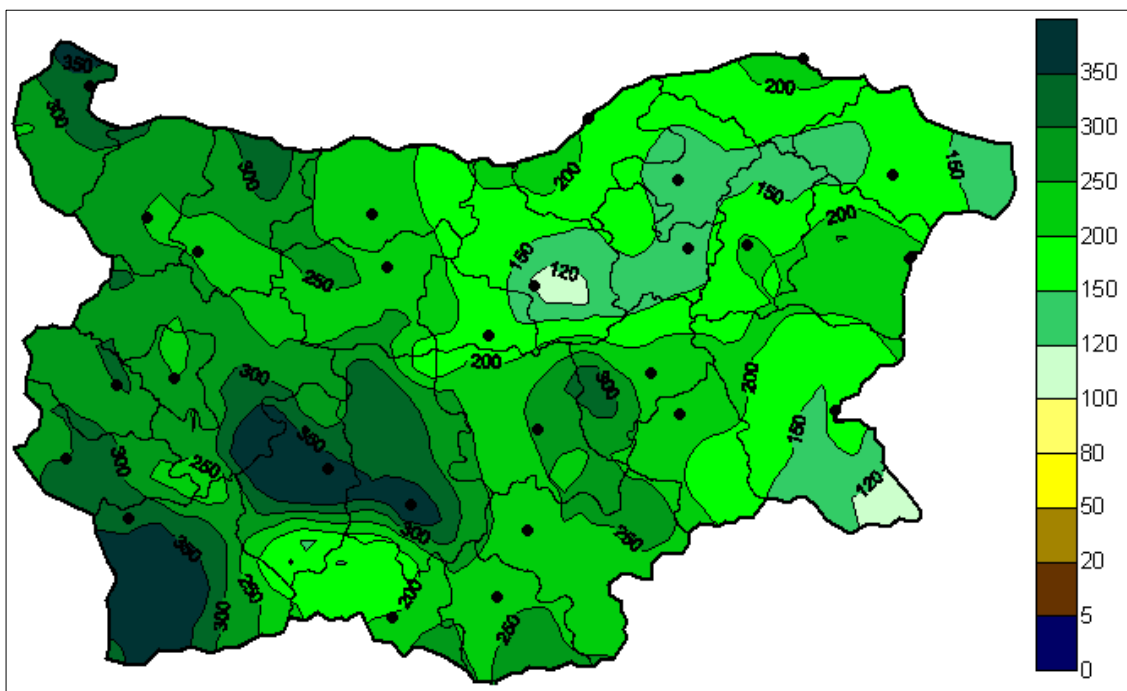
Най-топло е през първите два дни на месеца, през периода 13–21 и около 26.X, когато средните денонощни температури са около нормата за октомври или между 1 и 4 °C над нормата. Относително застудяване има около 8, 22 и 28.X. Най-студено е около 28.X, когато средните денонощни температури са между 5 и 10 °C под-нормата за октомври. Най-студено е в Чепеларе на 29.X (средна денонощна температура -1.8 °C). Най-топло е в Старо Оряхово на 19.X (18.9 °C).

Най-високите максимални температури на повечето места са измерени през първите два дни на месеца или през периода 17–19.X (Ахтопол 26.0 °C на 19.X). Най-ниските минимални температури са измерени през последните три дни на месеца (Златица -8.4 °C на 29.X).

3. ВАЛЕЖИ

През октомври в по-голямата част от страната месечните суми на валежите са между 150 и 350 % от климатичната норма. В по-голямата част от областите Бургас, Добрич, Велико Търново, Търговище и Разград месечните суми на валежите са между 105 и 180 %. В западната част на Горнотракийската низина и в голяма част от област Благоевград те са между 350 и 415 % от климатичната норма. Масови и обилни валежи има през периодите 4–7.X, 12–21.X и 25–29.X. Почти без валежи е през периодите 1–3.X, 21–25.X и 30–31.X. Най-голямото 24-часово количество валеж е регистрирано на 20.X в Златоград (86 mm). Броят на дните с валеж от 1 и повече mm е между 6 и 15 , а броят на дните с валеж над 10 mm е между 1 и 6 .

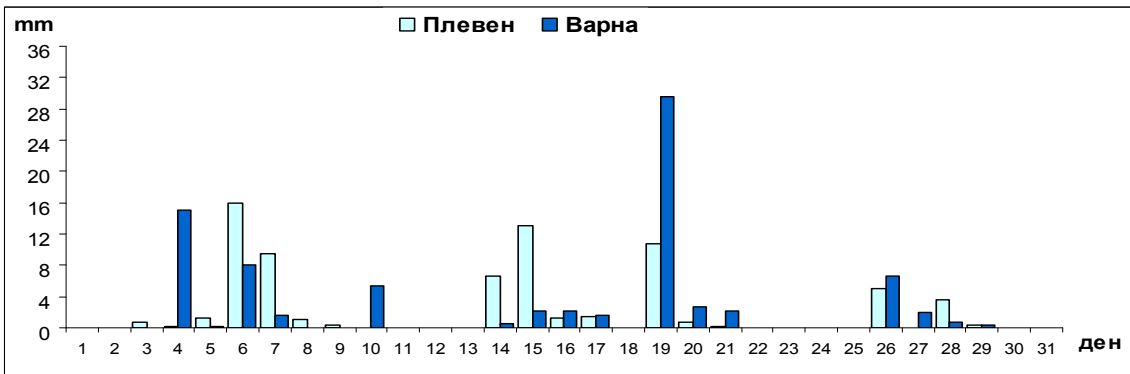
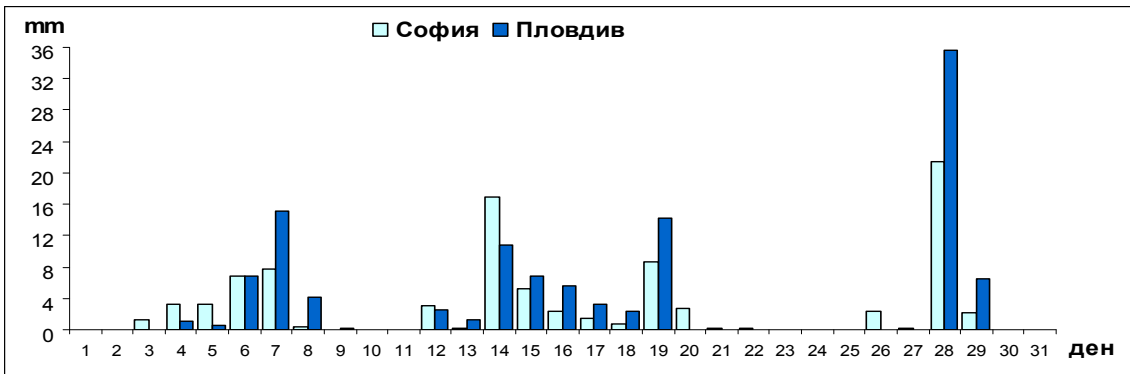
Териториално разпределение на валежите (в % от климатичната норма) през октомври 2010 г.

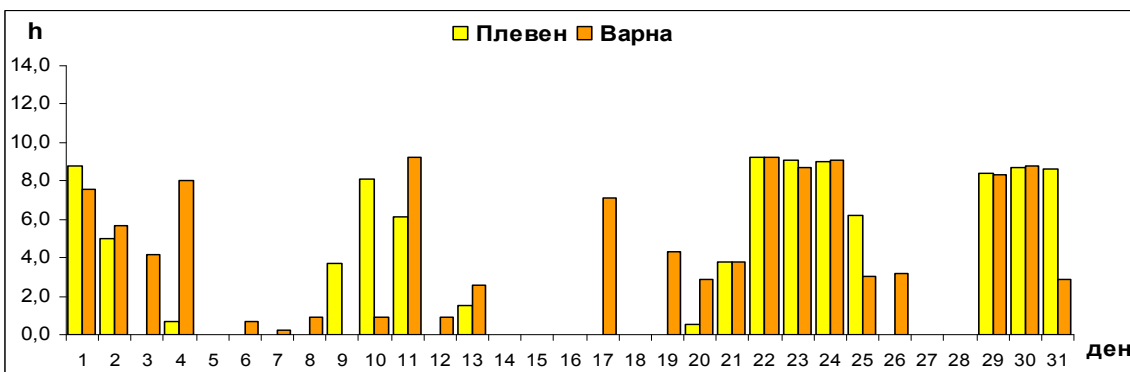
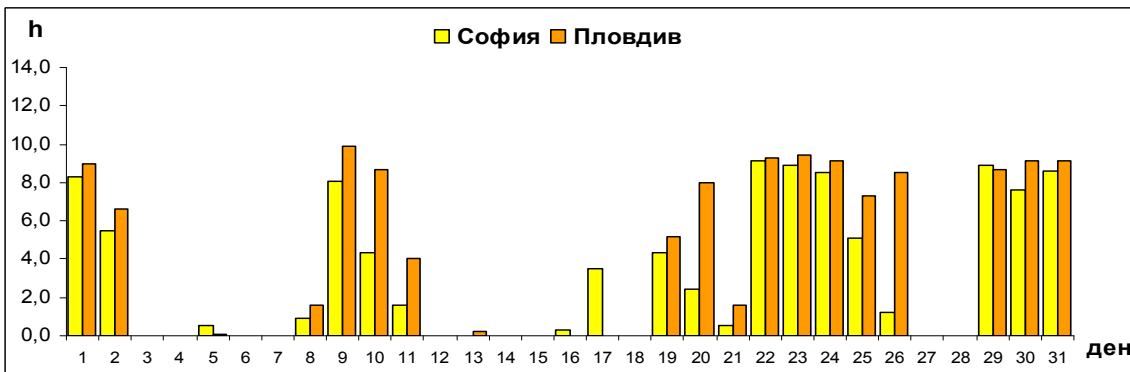
4. СИЛЕН ВЯТЪР

Условия за силен северен вятър (14 m/s и повече) има най-вече около 8 и 28.X главно в Източна България. По планинските върхове духа силен вятър през периодите 6–10, 18–21 и 25–29.X. Броят на дните със силен вятър в Западна България е предимно 0 или 1, а в Източна – предимно между 1 и 6.

Денонощни количества валежи (mm) през октомври 2010 г.

Слънчево греење (часове) през октомври 2010 г.

5. ОБЛАЧНОСТ И СЛЪНЧЕВО ГРЕЕНЕ

Средната облачност е предимно между 6 и 8 десети, което е над нормата. Броят на ясните дни е предимно между 1 и 8, което е под нормата, а на мрачните дни – между 10 и 20, което е над нормата.

6. СЛАНИ

По високите полета на Западна България и Родопите има слани от 1 до 4.X. Първите дни с масови слани са през периода 9–11.X. Масови слани има от 22 до 31.X.

7. СНЕЖНА ПОКРИВКА

На 28 и 29.X вали сняг и се образува снежна покривка в Предбалкана, по високите полета на Западна България и Родопите (с.Мугла, обл. Смолян, 10 cm на 29.X).

8. ОСОБЕНИ МЕТЕОРОЛОГИЧНИ ЯВЛЕНИЯ

Мъгли е имало в 25 дни през октомври главно в райони от Северна България, край р. Дунав, планински и котловинни полета с изключение на 6 дни, когато само високопланинските станции ги отбелязват, защото са в облаци. С най-голям обхват са мъглите в периодите 15–20 и 24–27.X.

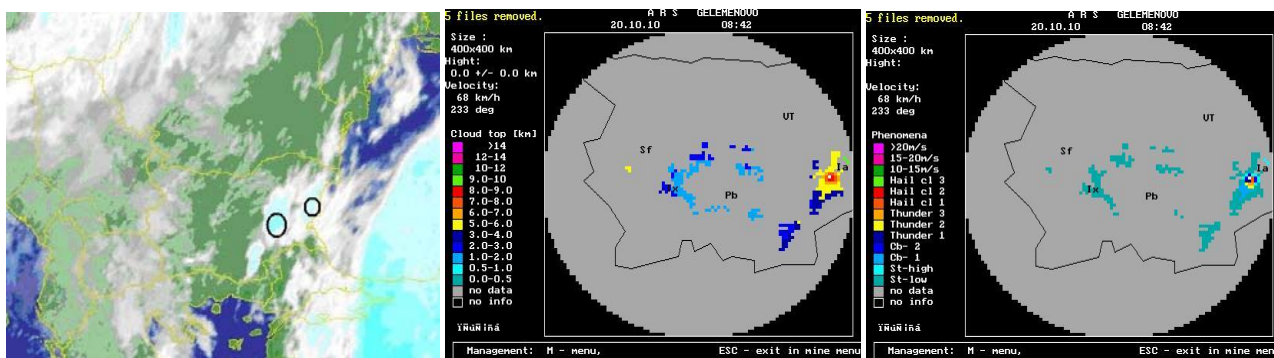
По данни от синоптичните станции **гърмотевична дейност** предимно с локален характер се развива в 8 дни от месеца (за сравнение в 10 дни през октомври 2009 г.). В по-голям брой от тях явлението е наблюдавано на 20.X.

По този процес на 20.X нетипично за края на октомври явление **градушка** е регистрирано в отделни станции от Варненска, Сливенска и Ямболска области.

Слани са наблюдавани в повечето станции от синоптичната мрежа в периодите с отрицателни температури на 11, 22–25 и 29–31.X.

Опасни и особено опасни явления

По-значителните количества валежи от 19–20.X са причинили и локални наводнения. Има съобщения от Златоград за наводнени къщи и обществени сгради и пропадане на земни маси по пътищата към селата Долен, Ерма река и Аламовци и в посока към Неделино. Сумарният валеж за двете денонощия, измерен от климатичната станция в Златоград, е 137 mm (l/m^2).

Спътниково изображение на облаците и локализация на валежи от град на 20.X. (Източник НИМХ)

Радарна снимка (вляво) от градоносния облак (в червено) преди Ямбол и вдясно – индикация на явлението град I степен (в оранжево) от АРС Гелеменово на 20.X. (Източник НИМХ)

Оптично явление „двойна дъга” на 20.X край гр.Долна Оряховица

Есенно осланяване в област Варна

Щети от проливния дъжд с наводнение в Златоград на 20.X (сн. в., „Стандарт”)

(снимки: от рубриката на „Аз репортерът” на bTV)

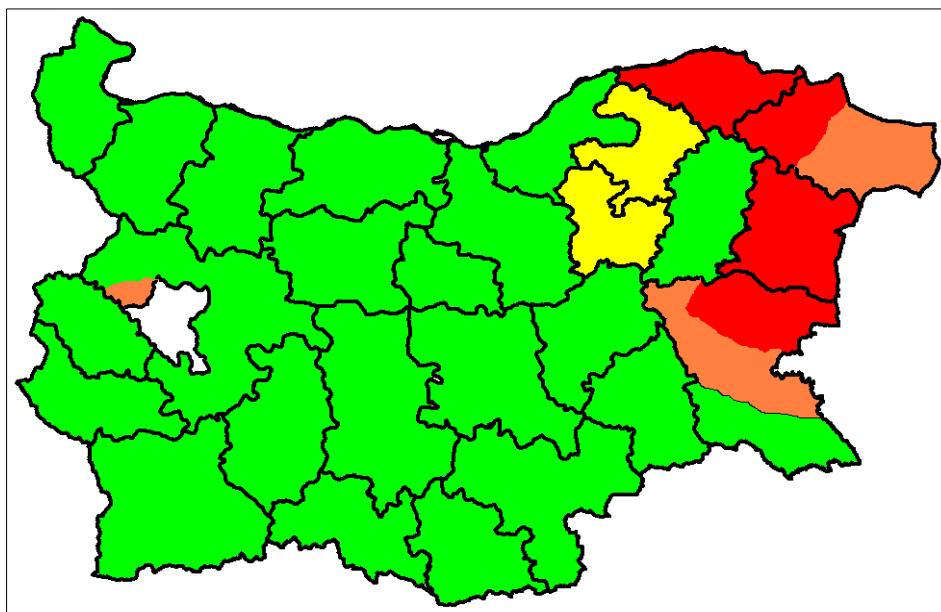
II. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВАТА, ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ И ХОД НА ПОЛСКИТЕ РАБОТИ

1. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВАТА

През октомври започва есенно–зимното влагонатрупване в почвата и увеличението на запасите от влага в горните и по-дълбоките почвени слоеве е изключително важно за нормалното развитие на засетите земеделски култури. Тази година октомврийските валежи надхвърлиха в отделни райони до два пъти месечната норма, като на много места в Западна България количеството им бе над 100 l/m^2 (Сандански 150 l/m^2 , Ново село 143 l/m^2 , Благоевград 130 l/m^2 , Кърджали 129 l/m^2 , Видин 123 l/m^2 , Кюстендил 121 l/m^2 , Пловдив 118 l/m^2 , Лом 111 l/m^2 , Видин 123 l/m^2 , Кюстендил 120 l/m^2 , Пловдив 118 l/m^2).

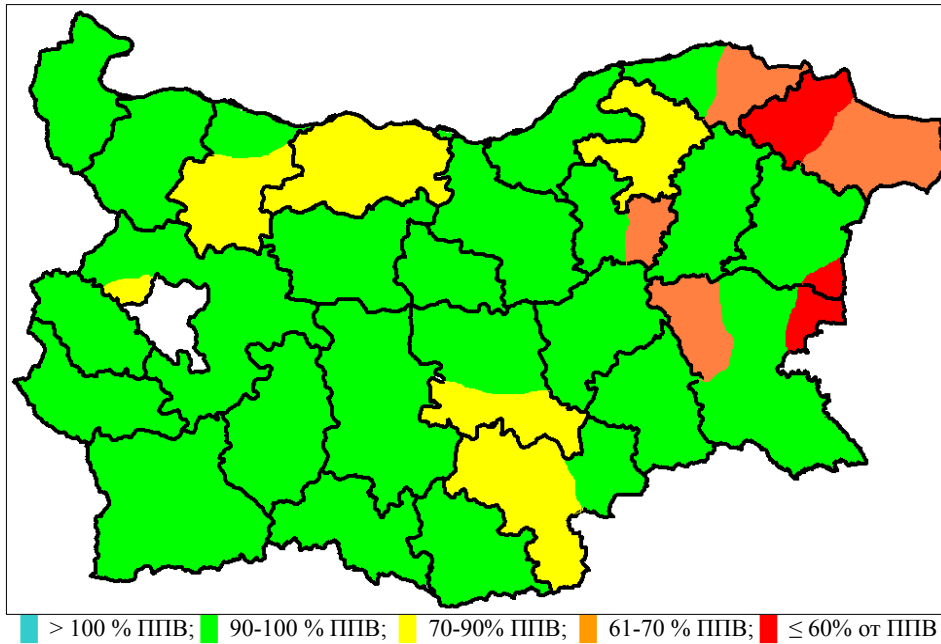
През първото десетдневие на месеца падналите повсеместни валежи между 15 и 49 l/m^2 увеличиха съдържанието на влага в 20- и 50-сантиметровите почвени слоеве. На 7.X при измерване на водните запаси в почвата при пшеницата в 20-сантиметровия почвен слой бе установено, че в почти всички полски райони те са над 82 % от ППВ (пределна полска влагемност), а главно в Североизточна България, в крайните източни райони и в Софийското поле общият воден запас в слоя 0–20 cm бе между 56 и 81 % от ППВ. В 50-сантиметровия слой на почвата най-ниски, между 49 и 70 % от ППВ, бяха запасите от влага в агростанциите Долен Чифлик, Силистра и на места в източните райони, а в останалата част от страната – между 71 и 99 % от ППВ (вж. прил. карта).

Водни запаси при пшеницата на 7.X.2010 г. в слоя 0–20 cm (в % от ППВ)

■ - > 100 % ППВ; ■ - 90-100 % ППВ; ■ - 70-90% ППВ; ■ - 61-70 % ППВ; ■ - ≤ 60% от ППВ

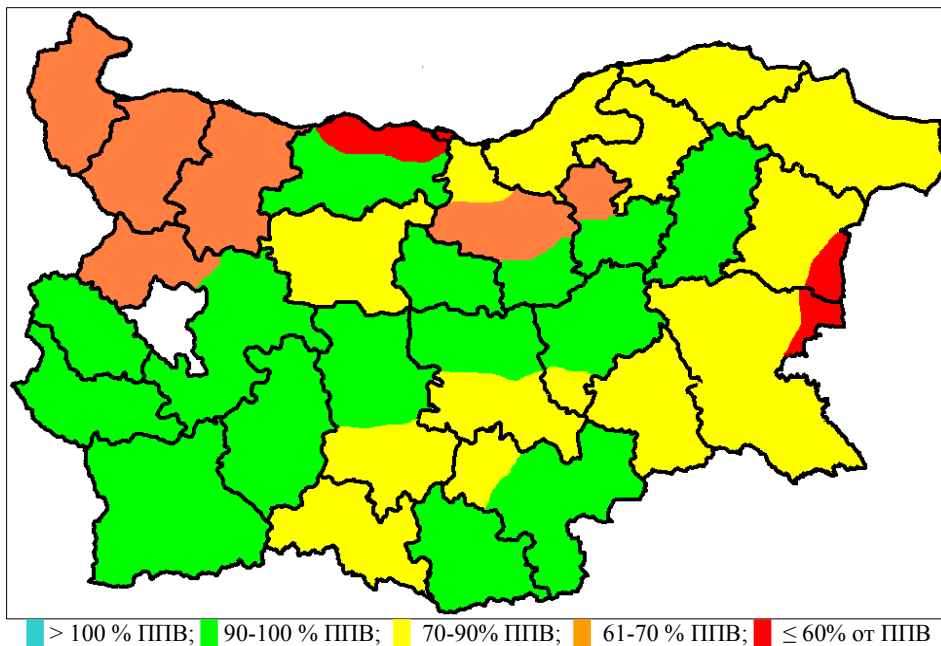
Водни запаси при пшеницата на 7.X.2010 г. в слоя 0–50 cm (в % от ППВ)

Продължилите и през второто десетдневие интензивни превалявания доведоха до трайно задържане и увеличение водните запаси в орния почвен слой. Честите валежи и преовлажнените горни почвени слоеве през първата половина на октомври забавиха в много райони механизираното прибиране на късните околни култури (царевица, слънчоглед, картофи и захарно цвекло), провеждането на дълбока оран и предсеитбените обработки на площите, предвидени за засяване с пшеница и ечемик, както и провеждането на есенната сеитба.

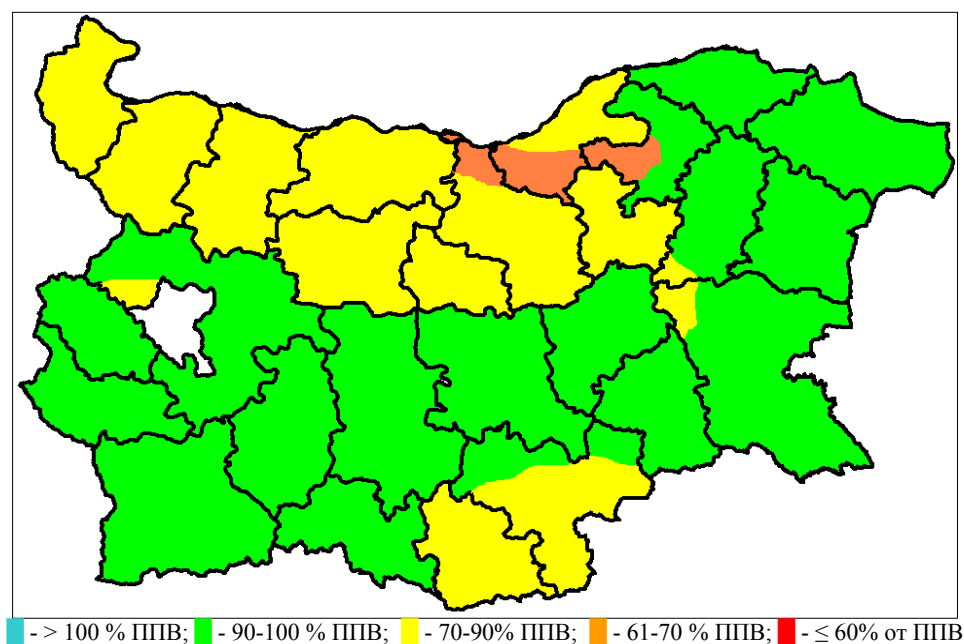
До края на второто десетдневие падналите повсеместни валежи достигнаха и надхвърлиха на места месечната норма (Ново село 84 l/m², Видин 68 l/m², Сливен 59 l/m², Пловдив 47 l/m²) и допринесоха за повишението на почвените влагозапаси в еднометровия и двуметровия почвен слой (вж. прил. карта).

Водни запаси в почвата на 17.X.2010 г. в слоя 0–200 cm (в % от ППВ)

През първата половина на третото десетдневие настъпи стабилизиране на времето и спиране на валежите почти в цялата страна. Подобрените водни запаси на почвата в орния слой на места позволиха частично преодоляване на закъсненията при сеитбата на есенниците. Последвалите интензивни валежи в периода 26–28.X, чиито количества в Западна и Южна България достигнаха 25–60 l/m², отново станаха причина за отлагането и ненавременно провеждане на полските дейности и увеличиха допълнително нивото на запасите от влага в почвата. На 27.X при пшеницата в слоя 0–20 cm най-ниски, между 65 и 70 % от ППВ, бяха почвените влагозапаси единствено около агростанциите Разград и Новачене, а най-високи, над 82 % от ППВ, в по-голямата част от Южна и Източна България. В по-голямата част от Северна България, в Софийското поле и в крайните южни райони общият воден запас в 20-сантиметровия почвен слой бе между 71 и 81 % от ППВ (вж. прил. карта). **Добрата влагозапасеност на почвата през октомври в цялата страна вследствие на наднормените валежи, паднали през месеца, ще се отрази благоприятно на началните етапи от вегетацията на засетите зимни житни култури.**

Водни запаси при пшеницата на 27.X.2010 г. в слоя 0–20 cm (в % от ППВ)

2. СЪСТОЯНИЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ

През първото и началото на второто десетдневие на октомври последните етапи от развитието на късните зеленчуци (пипер, домати, зелен фасул), овошки и винени сортове грозде в по-голямата част от страната протекоха при температури с 4–5 °С по-ниски от нормата за първата половина на месеца. Влажното и хладно за сезона време поддържаше добри условия за развитието на патогени, причиняващи гниене по неприбраната от полето зеленчукова и плодова реколта. В края на първото десетдневие на отделни места в Западна България (Драгоман, Кюстендил) бяха регистрирани отрицателни минимални температури (–1, –2 °С), образуваха се и първите есенни слани.

След студеното за сезона време през втората половина от второто десетдневие настъпи чувствително подобрение на топлинните условия, особено в Южна България, където максималните температури достигаха на места до 24–26 °С (Сандански 24 °С, Елхово 24 °С, Бургас 26 °С).

Подобрените топлинни условия и високото съдържание на продуктивна влага в горните почвени слоеве в резултат на падналите наднормени валежи от началото на месеца бяха предпоставка за активизиране на вегетационните процеси при засетите зимни житни култури. До края на второто десетдневие посевите, засети в началото на октомври, встъпиха във фаза поникване, а част от тях формираха и 1-и лист.

В началото на третото десетдневие настъпи рязко понижение на минималните температури, на места с 10–12 °С. В крайните северозападни райони стойностите на средноденонощните температури бяха около биологичния минимум, необходим за развитието на зимните житни култури, което доведе до затихване и задържане на вегетационните процеси при пшеницата и ечемика.

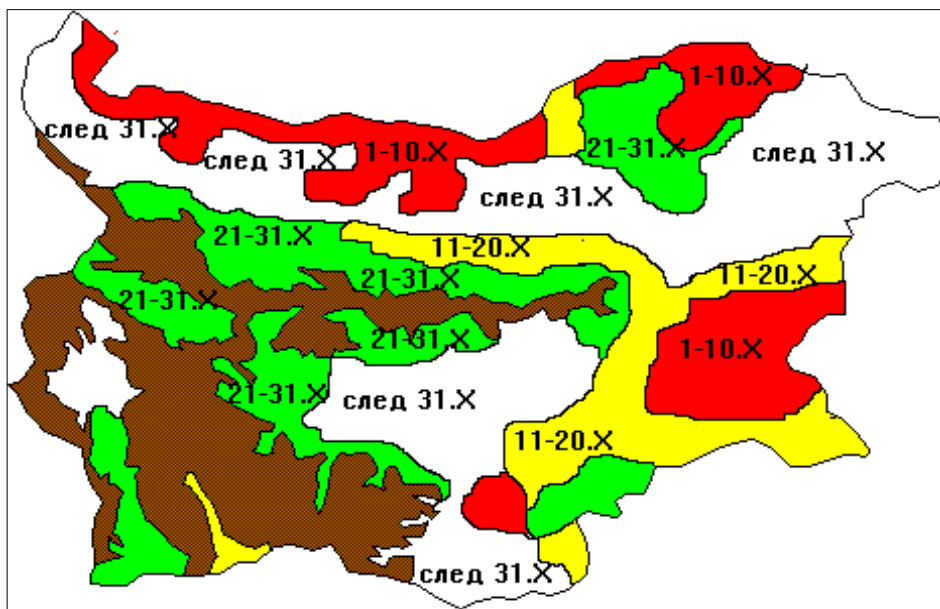
През по-голямата част от третото десетдневие преобладаващото студено за сезона време ограничаваше възможностите за по-съществен напредък в развитието на засетите посеви. **През последните дни от месеца в Североизточна България минималните радиационни температури бяха от порядъка на -5 , -7 °С. Във високите полета ранните зимни прояви на времето с превалявания от мокър сняг задържаха развитието на пшеницата и ечемика.**

В края на октомври при есенните посеви преобладаваше фаза поникване. Само една незначителна част от пшеницата и ечемика, засети през първото десетдневие на октомври, достигнаха необходимата ефективна температурна сума за встъпване във фаза трети лист (Плевен, Новачене, Исперих, Главиница).

3. ХОД НА ПОЛСКИТЕ РАБОТИ

Наднормените валежи през октомври възпрепятстваха освобождаването на част от площите с късни окопни култури, извършването на почвообработки и провеждането на най-важното за сезона мероприятие – есенната сеитба. Поради тази причина на много места в страната бяха пропуснати агротехническите срокове при сеитбата на пшеницата и ечемика. Подобрене на условията за провеждане на сезонните полски работи настъпи през последните дни от месеца. В края на октомври значителна част от предвидените площи за зимни житни култури не бяха засети (вж. прил. карта).

Пшеница - дати на сеитба, 2010 г.

III. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА

1. ХИМИЧЕСКО ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА

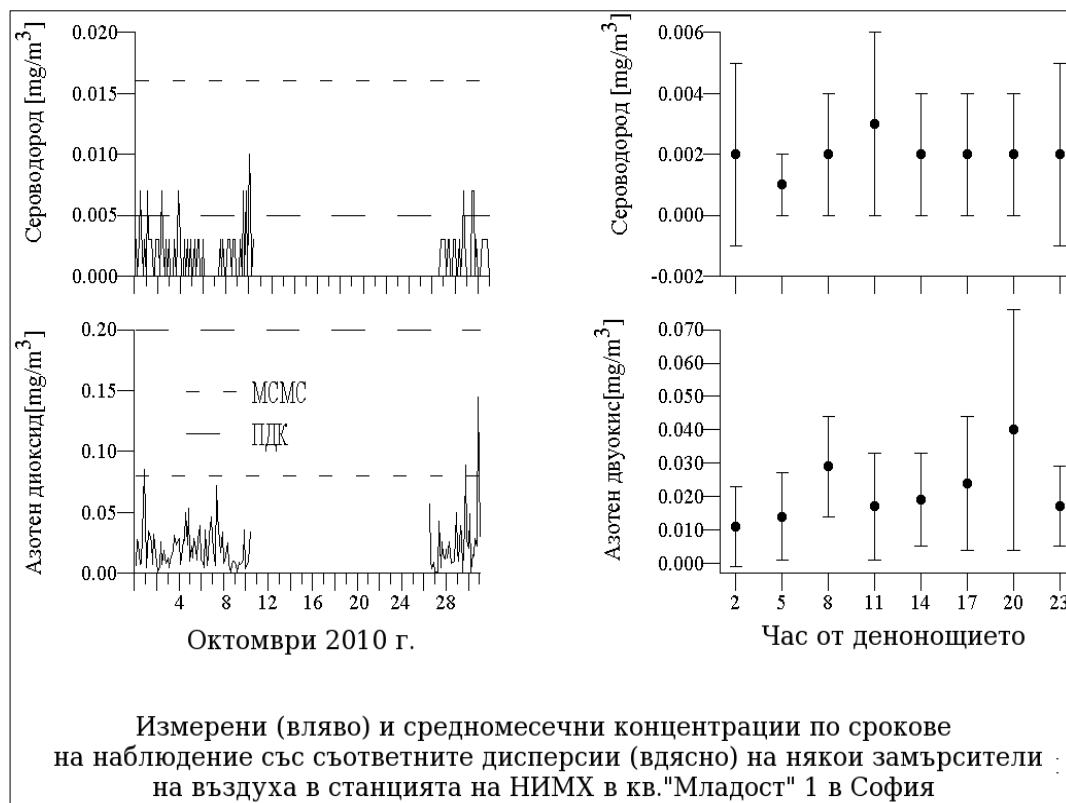
Регистрираното съдържание на серен диоксид и фенол в атмосферата на София през месеца е по-ниско от еднократните и средноденонощни пределно допустими концентрации (ПДК), а също и от многогодишните средни месечни стойности (МСМС). Средноденонощната ПДК за съдържание на сероводород е достигната в 2 денонощия на 10 и 11.X, в 11 случая еднократната ПДК за сероводород е превишавана до 40 %, а на 10.X (23 ч. по Гринуич) превишението е със 100 %. (Периодите без данни на графиката са следствие на принудително взети отпуски).

В Бургас не са измерени превишения на нормите за всички следени показатели за чистотата на атмосферния въздух (серен и азотен диоксиди, фенол и сероводород).

Във Варна се следят серен и азотен диоксид и прах. На 25.X е измерено слабо превишение на средноденонощната ПДК за съдържание на прах с 4 %, а на 26.X измереното превишение за съдържание на прах в атмосферния въздух е с 49 %.

В Плевен се измерват серен и азотен диоксиди и прах. През октомври са регистрирани 8 превишения на средноденоношната ПДК за съдържание на прах, в 6 от случаите до 25 %, на 8.X превишението е с 44 %, на 11.X с 250 %, на 25.X със 132 %.

В Пловдив се следят серен и азотен диоксиди и прах. Средноденоношната ПДК за съдържание на прах е превишавана в 8 деноношия, в 6 случая както следва: на 05, 11, 13, 19, 20 и 21.X – до 20 %, на 22.X – с 36 % и на 27.X – с 37 %. Средноденошната норма за азотен диоксид е превишавана в 5 деноношия – до 20 %.

2. КИСЕЛИННОСТ НА ВАЛЕЖИТЕ

Пробите за анализ на киселинността на валежите се събират 4 пъти в денонощието (на 6 часа) в 33 синоптични и 4 климатични станции на територията на цялата страна.

Средните месечни стойности на рН за пунктовете са в киселинната област на скалата в 48.4 % от всички станции, като най-киселинни са средномесечните стойности в Плевен (рН=4.3), а най-алкални – във Велико Търново (рН=7.13).

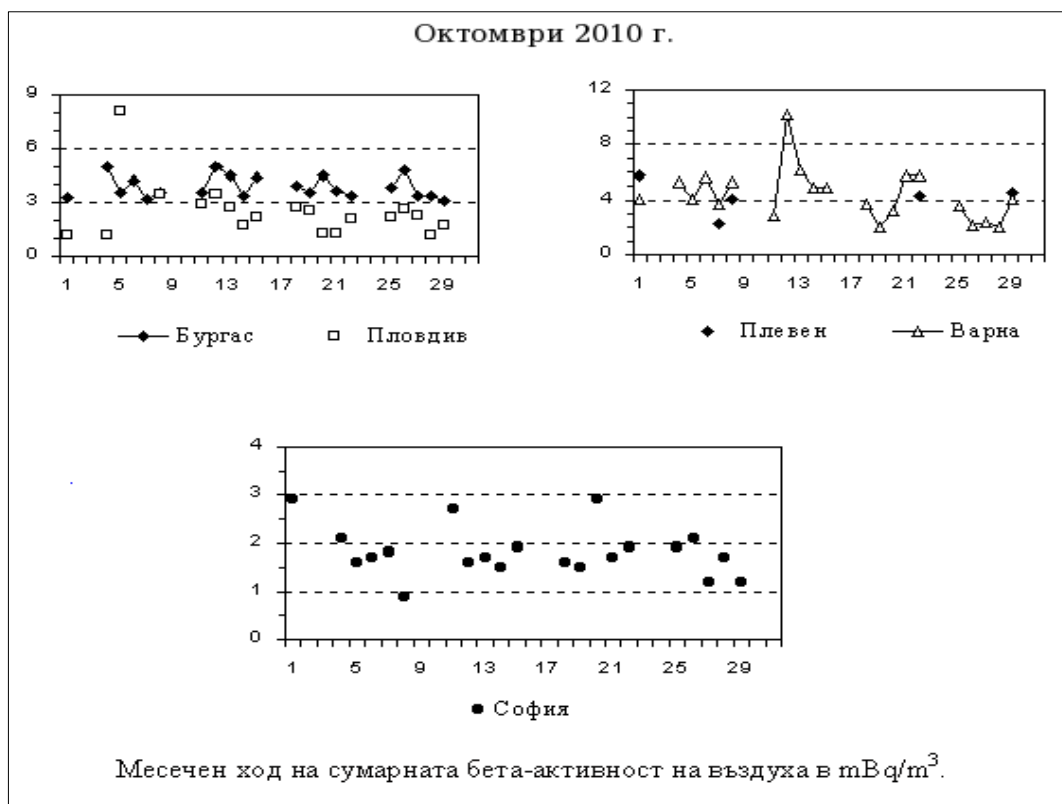
3. РАДИОАКТИВНОСТ НА ВЪЗДУХА

Радиоактивността на атмосферата се следи регулярно по данни от мрежата на НИМХ-БАН, като в регионалните лаборатории в градовете София, Пловдив, Варна, Бургас и Плевен се измерват ежедневно атмосферни проби (атмосферен аерозол на филтър, атмосферни отлагания и валежи).

Средните месечни стойности на общата бета-радиоактивност на атмосферния аерозол в приземния въздух през октомври 2010 г., измерени 120 часа след пробовземането на филтъра, варират от 1.8 до 4.4 mBq/m³. Средните стойности са близки до тези през септември. Максималната дневна стойност през периода е измерена на 12.X във Варна. Поради намален състав на персонала и принудителни отпуски регионалната лаборатория в Плевен не функционира през по-голямата част от месеца.

При интерпретацията на данните трябва да се има предвид, че поради преустановяване на дежурствата в лабораториите, набирането и измерването на аерозолни проби през почивните и празнични дни е спряно.

Запазват се непрекъснатите наблюдения върху радиоактивността на атмосферните отлагания и валежите. Стойностите на дългоживущата обща бета-радиоактивност на атмосферните отлагания и валежите за станциите от мрежата на НИМХ през октомври 2010 г. са в границите на фоновите вариации.

IV. СЪСТОЯНИЕ НА РЕКИТЕ

Падналите валежи през различни периоди от октомври, които в Рило-Родопската област и югозападните райони в много от случаите бяха интензивни, продължителни и с големи сумарни валежни количества, увеличаваха оттока на голяма част от наблюдаваните реки в страната, най-силно на реките от Беломорския водосборен район. Общият обем на речния отток през октомври се увеличи в Дунавския водосборен басейн с 26 %, а в Беломорския водосборен басейн с 53 % в сравнение със септември. В Черноморския водосборен район обемът на речния отток през октомври намалю с 29 % спрямо предходния месец. През октомври обемът на речния отток надвиши нормата за месеца в Дунавския водосборен басейн с 2 %, в Черноморския водосборен басейн с 32 %, а в Беломорския водосборен басейн над 2 пъти.

В Дунавския водосборен басейн няколко пъти през октомври беше регистрирано неговолямо повишаване на нивата на почти всички наблюдавани реки – с 5 до 55 cm. По-съществени повишения (с 20 до 55 cm) бяха регистрирани в поречия Искър и Осъм. Средномесечният отток на почти всички наблюдавани реки в Дунавския водосборен басейн е по-голям в сравнение с оттока през септември и при почти всички пунктове за наблюдение надвиши нормата за октомври. С отток по-малък от нормата за месеца останаха само реките Вит и Осъм.

В Черноморския водосборен басейн през целия октомври наблюдаваните реки се характеризираха с почти постоянен отток при денонощни колебания на нивата от ± 1 до $\pm 4-5$ cm, само в отделни дни при някои пунктове за наблюдение до $\pm 15-20$ cm. Средномесечният отток през октомври на повечето наблюдавани реки в този водосборен басейн надвиши, макар и слабо, както оттока през септември, така и нормата за октомври. С отток по-малък в сравнение с предходния месец остана р. Камчия при Гроздьово, а с отток по-малък от нормата за октомври останаха реките Провадийска при гара Синдел и Факийска при Зидарово.

В Беломорския водосборен басейн повишаване на речните нива с 10 до 76 cm беше наблюдавано в отделни дни през първото и третото десетдневие на месеца. Най-силно, до 104–106 cm в отделни дни от периода 19–22.X, се повишиха нивата на реките Върбица при сп.Джебел и Тунджа при Елхово. Средно за месеца речният отток при всички пунктове за наблюдение, с изключение на р. Марица при Пловдив, р. Сазлийка

при Гълъбово и р.Тунджа при Елхово е по-голям в сравнение с оттока през септември и надвиши нормата за октомври. С отток по-малък от нормата за месеца остана само р.Марица в участъка Радуил–гара Белово, при Пловдив и при Харманли.

Общият обем на речния отток към крайните створове на по-големите реки в страната е 975 млн.м³, с 42 % по-голям от оттока през септември и 69 % по-голям от нормата за октомври.

През октомври нивото на р.Дунав в българския участък беше с променлива тенденция и средно за месеца, при всички пунктове за наблюдение, несъществено се измени в сравнение със септември, но остана с 86 до 136 cm над нормата за октомври.

Забележка: Данните са от 08 ч.

V. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ

През октомври изменението на дебита на изворите се характеризираше с големи пространствени вариации и по-добре изразена тенденция на спадане. Понижение на дебита беше установено при 23 наблюдателни пункта или в около 62 % от случаите. Най-съществено беше спадането на дебита в басейните на Преславска антиклинала и Стойловска синклинала (Странджански район). В тези случаи средномесечните стойности на дебита на изворите са от 43 до 62 % от стойностите през септември. Най-съществено повишение на дебита (от 200 до 569 %) спрямо септември беше установено в Искрецки карстов басейн и басейна на студените пукнатинни води в Източнородопски район.

Пространствените вариации на нивата на подземните води в плиткозалягащи водоносни хоризонти (тераси на реки, низини и котловини) имаха много слабо изразена тенденция на спадане. Понижение на водните нива с 1 до 59 cm спрямо септември беше регистрирано при 35 наблюдателни пункта или в 52 % от измерените случаи. Най-съществено беше понижението на нивата на места в терасите на реките Огоста и Вит, както и в Софийска, Дупнишка и Кюстендилска котловини. Повишение на водните нива с 1 до 108 cm спрямо септември бе установено при 33 от наблюдателните пункта, като най-съществено беше то за подземните води на места в терасите на реките Дунав и Марица.

Спрямо стойностите за септември нивата на подземните води в Хасковския басейн предимно се повишиха с 9 до 11 cm.

Нивата на подземните води в сарматския водоносен хоризонт на Североизточна България имаха пространствено разнообразие на вариациите с отклонения от средните стойности за септември от –32 до 16 cm и слабо изразена тенденция на покачване.

Нивата и дебитите на подземните води в дълбокозалягащите водоносни хоризонти и водонапорни системи имаха голямо пространствено разнообразие на вариациите по отношение на стойностите за септември и добре изразена тенденция на покачване. Разнообразни вариации на изменение от –29 до 12 cm с много добре изразена тенденция на спадане имаха нивата на подземните води в барем-аптския водоносен комплекс на Североизточна България. Разнообразни вариации на изменение от –1 до 18 cm с много добре изразена положителна тенденция имаха нивата на подземните води в малм-валанжкия водоносен комплекс на същия район на страната.

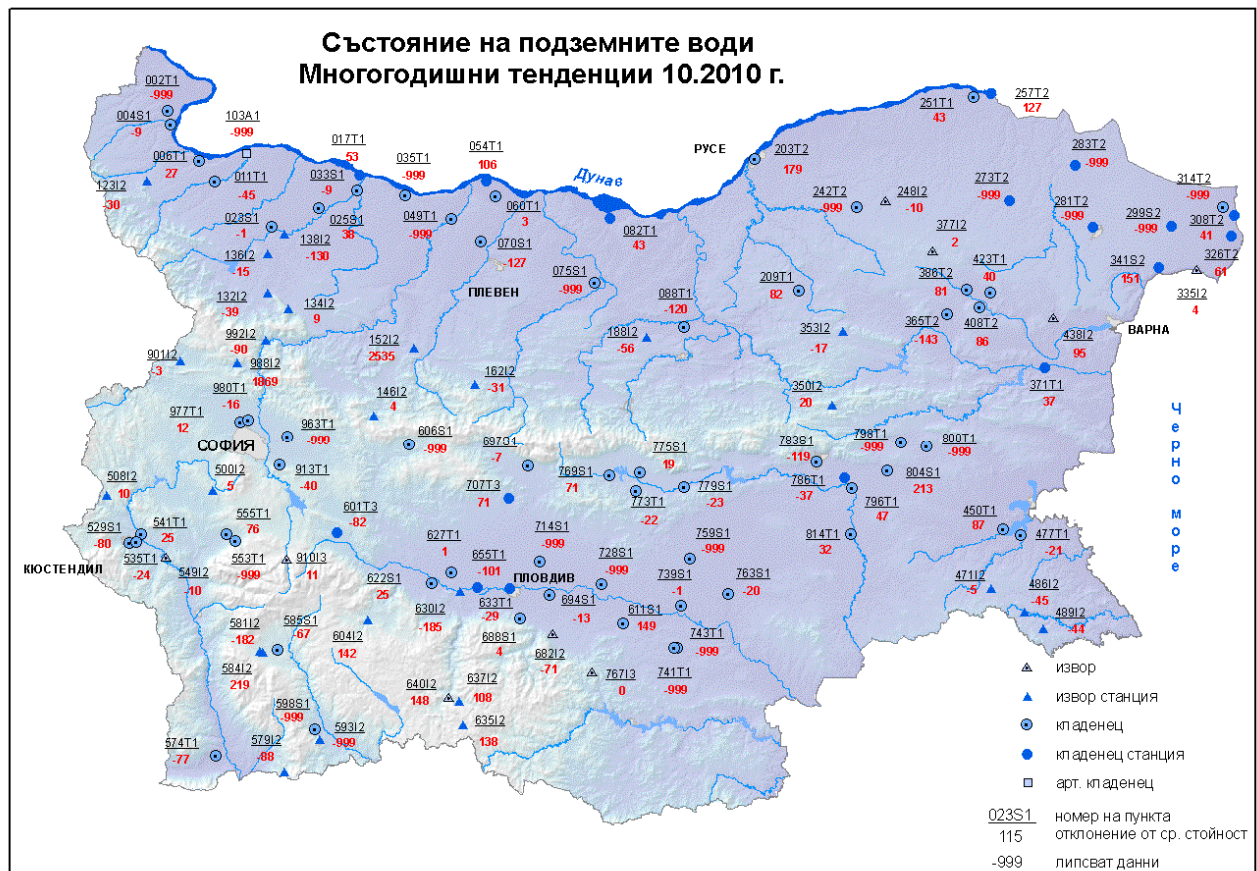
Повишиха се нивата на подземните води в подложката на Софийския грабен и в обсега на Средногорската водонапорна система с по 2 cm, както в приабонската система в обсега на Пловдивския грабен със 17 cm. Повиши се дебитът на подземните води в обсега на Ломско–Плевенската депресия и в Джермански грабен съответно с 0.25 и 0.020 l/s. Понижи се дебитът на подземните води във Варненски артезиански басейн с 0.27 l/s.

В изменението на запасите от подземни води през октомври беше установена много слабо изразена тенденция на покачване при 53 наблюдателни пункта или в около 51 % от случаите. Повишението на водните нива с 1 до 213 cm спрямо нормите и средномногогодишните месечни стойности беше най-голямо за подземните води на места в терасите на реките Дунав, Марица и Тунджа, в Сливенска котловина, както и на места в сарматския водоносен хоризонт и барем-аптския водоносен комплекс на Североизточна България. Покачването на дебита с отклонения от месечните норми от 0.47 до 2535 l/s беше най-голямо в Искрецки, част от Разложки и в Настан–Триградски карстови басейни, както и в басейна Златна Панега. В тези случаи дебитът на изворите е над 150 % (187 до 256 %) от нормите за октомври. Понижението на водните нива (с 1 до 143 cm) спрямо нормите и средномногогодишните месечни стойности е най-съществено за подземните води на места в терасите на реките Вит, Янтра и Марица, в Карловска и Сливенска котловини, както и на места в малм-валанжкия водоносен комплекс на Североизточна България. Понижението на дебита, с отклонения от нормите от 3.30 до 185 l/s, беше най-голямо в част от Бистрец–Мътнишки и в Градешнишко–Владимировски карстови басейни, както и в басейна на Преславска антиклинала. В тези случаи дебитът на изворите е под 60 % (от 24 до 59%) от нормите за октомври.

Състояние на подземните води Октомври 2010 г.

Състояние на подземните води Многогодишни тенденции 10.2010 г.

VI. СЪОБЩЕНИЯ*

150 години метеорологични измервания в България 120 години Българска метеорологична служба

Измервания, изследвания, технологии за съвременно хидрометеорологично обслужване на икономиката и обществото

Под този актуален девиз Ръководството на НИМХ организира едно достойно честване на тези забележителни годишнини, а именно навършването на 150 години от първите метеорологични измервания в България и 120 години от създаването на Българската метеорологична служба (днес Национален институт по метеорология и хидрология (НИМХ) към БАН).

Честването започна с тържествена част на 8.11.2010 г. в зала "Александър" на хотел „Радисън“. Гости на тържествената част бяха Генералният секретар на Световната метеорологична организация (СМО) към ООН Мишел Жаро, президентът на Европейското метеорологично дружество Фриц Нойвирт, ръководителите на метеорологичните служби на Австрия, Русия, Турция, Сърбия, Македония, представители на посолствата на Австрия, Русия, Франция и Германия у нас, зам.-председателят на Народното събрание Екатерина Михайлова, представители на Софийска община, на редица министерства, ведомства и бизнеса. Почетен гост на честването бе министърът на околната среда и водите Нона Караджова.

В своето слово Генералният директор на НИМХ доц. д-р Георги Корчев изказа своята благодарност към Министъра на образованието, младежта и науката проф. Сергей Игнатов за съгласието си да бъде патрон на честването и към останалите гости за уважението към това историческо събитие. Докладът осветли историческото развитие на метеорологията у нас. Началото на измерванията е поставено в далечната 1860 г., в която по инициатива на Австрийското консулство в гр. Русе се открива първата метеорологична станция. Станцията е построена в двора на консулството и наблюденията и измерванията се правят от консула фон Мартрид. Данните се използват основно за осигуряване на корабоплаването по р. Дунав. Първите метеорологични измервания в България започват само 10 години по-късно след началото на организирания метеорологични измервания в света. През 1870 г. е открита и първата хидрологична станция близо до Русе.

Втората метеорологична станция в България е открита през 1880 г. отново от Австрийското консулство, но вече в София. Наблюдател в тази станция е консулт Лутероти. Уредите и ръководствата за работа се получават от Виена. Данните от метеорологична станция София се изпращат в Австрийския метеорологичен институт във Виена и се публикуват в Немското метеорологично списание. По тези данни известният австрийски метеоролог Юлиус фон Хан през 1893 г. прави първото описание на климата на София. През 1904 г. тези данни са предоставени на България и се пазят в архива на НИМХ-БАН.

Редовните метеорологични наблюдения в България започват на 1.02.1887 г. с откриването на метеорологичната станция на площад „Васил Левски“ в София. Резултатите от измерванията се отпечатват в Държавен вестник. Наблюденията и измерванията се правят от учителя (по-късно професор в Софийския университет) по физика в тогавашната мъжка гимназия Марин Бъчваров.

На 20.02.1890 г. Софийската метеорологична станция е обявена за централна, а директорът и учител по физика и математика от Първа софийска мъжка гимназия Спас Вацов е назначен с „предписание“ от Министерството на народното просвещение за неин ръководител. Тази дата се счита за рожден ден на Българската метеорологична служба. В министерското предписание е указано, че Централната метеорологична станция има за задължение „уреждане и управление на всички други станции, които съществуват или ще се открият“.

По-нататък в словото на Генералния директор се подчертава ролята на Българската метеорологична служба за осигуряване на икономиката и обществото на страната с необходимата информация и информационни продукти. Основните функции, които НИМХ-БАН осъществява, са базирани на:

- поддържане и функциониране на комплексна информационна система за унифицирани по стандартите на СМО измервания, пренос, обработка и архивиране на данни от националната мрежа от синоптични, климатични, агрометеорологични, дъждомерни, хидрологични и хидрогеоложки станции и постове;
- издаване на метеорологични, агрометеорологични и хидрологични прогнози за различни срокове (краткосрочни, средносрочни, месечни и сезонни);
- осъществяване на специализирани научни и научно-приложни разработки по проекти в рамките на европейски и международни програми;
- създаване и поддържане в оперативен режим на системи за ранно предупреждение в случаи на екстремни хидрометеорологични явления, природни бедствия и промишлени аварии;
- извършване на специализирани комплексни експертни разработки за нуждите на министерства, ведомства, бизнеса.

В словото се акцентира и на плодотворните сътрудничества с такива развити метеорологични служби

като на Руската федерация и на Франция, както и подписването на Споразуменията за сътрудничество между Правителството на Р. България и Европейската организация за разработване на метеорологични спътници и за сътрудничество между Р. България и Европейския център за средносрочни прогнози на времето.

Съобщени бяха и главните стратегически задачи относно развитието на НИМХ-БАН, а именно:

- Изготвяне, утвърждаване и привеждане в действие на краткосрочен и дългосрочен план за развитие на НИМХ-БАН като хидрометеорологична служба на Р. България с акцент върху цялостното модернизиране и по-нататъшно интегриране в дейността на Европейските метеорологични/хидрометеорологични служби за постигане на целите, залегнали в Стратегическия план на РА-VI на СМО.
- Цялостно обновление и модернизация на НИМХ. Независимо от най-високата оценка (А/А/А), дадена на НИМХ-БАН от международната комисия за оценяване на институтите на БАН, институтът се нуждае от една цялостна модернизация, описана като конкретни дейности в рамките на проект с указани срокове за реализация и посочени източници на финансиране.
- Разработването и въвеждането в оперативен режим на системи за ранно предупреждение, както и на системи за количествен мониторинг на водите, оценката им като природни ресурси, тяхното използване в условията на променящ се климат.

От името на СМО и международната метеорологична общност Генералният секретар М. Жаро поздрави българските метеоролози и хидролози, изтъкна значението и ролята на НИМХ в развитието на метеорологичните измервания и изследвания, обмена на информация в регионален и глобален мащаб. Той подчерта и необходимостта от усилване на приносите от страна на националните метеорологични служби в Глобалната рамкова програма за климатично обслужване на вземащите решения.

Министърът на околната среда и водите Нона Караджова в своето приветствие подчерта значението на хидрометеорологичната информация, прогнозите и предупрежденията в работата на МОСВ.

По време на тържествената част се състоя церемония за награждаване с юбилеен плакет на изтъкнати български учени и чуждестранни гости. Събитието беше отразено от представителите на редица национални телевизии, вестници и информационни агенции на обявената пресконференция с ръководството на НИМХ.

Слово на Генералния директор на НИМХ и приветствия от генералния секретар на СМО и Министъра на ОСВ

Деловият президиум; Засаждане на дръвчета за спомен; Награждаване на специалисти от НИМХ
(снимки: Минка Стоянова, НИМХ)

На 09.11.2010 г. в големия салон на БАН беше проведена юбилейна научна сесия с пленарен доклад от д-р Мишел Жаро. Над 30 постера във фойето на БАН представят резултати от дейността и научноприложните изследвания на учените от НИМХ. Постери, представящи историята и основните дейности на Института, бяха изложени и във фойето на Народното събрание. По повод на двете юбилейни годишнини бяха подготвени и разпространени по време на честването специални печатни издания – съкратен вариант на двутомната история на Българската метеорологична служба и брошурата „Климатични промени“.

В следобедните часове в салона на НИМХ бяха наградени служители и научни работници на Института за дългогодишна и всеотдайна работа, допринесла за развитието и утвърждаването на дейността и авторитета на Националния институт по метеорология и хидрология.

**Забележка: Честването се състоя по време на подготовката на настоящия брой на Бюлетина*

От Главния редактор

Генерален директор НИМХ доц. д-р Георги Корчев
Телефон: 975-39-96
Факс: 988-03-80, 988-44-94
Телефонна централа: 462-45-00
1784 София, бул. “Цариградско шосе” 66

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Главен редактор доц. д-р П. Симеонов
Редакционен секретар доц. д-р Т. Маринова
доц. д-р В. Казанджиев
доц. д.ф.н. Ек. Бъчварова
доц. д-р М. Мачкова
гл.ас. д-р И. Господинов
Редакция и компютърна подготовка Б. Калчева

ПОДГОТВИЛИ МАТЕРИАЛИТЕ ЗА БРОЯ

Част I. М. Попова, гл.ас. д-р И. Господинов, гл. експ. П. Димитрова
Част I.б. доц. д-р П. Симеонов, гл.ас. д-р И. Господинов
Част II. Д. Жолева, Я. Маринова, доц. д-р В. Казанджиев
Част III. гл.ас. Бл. Велева, доц. д-р М. Коларова, Л. Йорданова,
доц. д.ф.н. Ек. Бъчварова, Христина Кирова-Гълъбова
Част IV. инж. Г. Здравкова, инж. Б. Христов
Част V. доц. д-р М. Мачкова
Уеб страница инж. Ц. Младенова

Печат Е. Замфиров
Формат 70/100/8
Поръчка – служебна
Тираж 26
Издание на НИМХ

© Национален институт по метеорология и хидрология, БАН

София, 2010